

УДК 343.1

Мирова юстиція як альтернативна форма реалізації права на справедливий судовий захист

С. В. Прилуцький,
доктор юридичних наук,
професор кафедри правосуддя
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

У статті актуалізується питання доступності судового захисту як однієї із гострих проблем вдосконалення вітчизняного правосуддя. Пошук шляхів у розв'язанні цього питання спонукає звернутися до ідеї впровадження в Україні мирової юстиції як допоміжного механізму в системі судового захисту. Аналізується чинне процесуальне законодавство щодо інституту примирення сторін та з'ясовуються наявні практичні недоліки. Встановлено, що у судовому процесі України закладено суперечливий підхід щодо участі суддів у досудовому врегулюванні. Автор вважає, що впровадження інституту мирових судів має стати складовою децентралізації державної влади, відповідно мирова юстиція має бути прерогативою місцевого самоврядування територіальних громад. Утворення мирових судів та здійснення мирового судочинства має стати складовою конституційного права місцевого самоврядування територіальних громад.

Ключові слова: мировий, правосуддя, суд, суддя, доступність.

Prylutskyi Serhii. Magistrate's justice as an alternative form of right to a fair trial
The article addresses the issue of the availability of judicial protection for a human being as one of the acute problems of improving domestic justice. Finding ways to resolve

© Прилуцький Сергій Валентинович – доктор юридичних наук, професор кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка

this issue prompts the idea of introducing magistrate's court in Ukraine as an ancillary mechanism in the judicial protection system. The present work provides a thorough analysis of the existing procedural legislation on the institution of conciliation of the parties and identifies the practical shortcomings. It was found that the controversial approach to the participation of judges in pre-trial settlement was laid down in the judicial process of Ukraine. The author believes that the introduction of the institution of the magistrate's court of justice should become a component of the decentralization of state (judicial) power, and, accordingly, magistrate's court should become the prerogative of local self-government of territorial communities. The establishment of the magistrate's courts of justice and the administration of justice should be part of the constitutional right of local self-government of territorial communities.

Key words: *magistrate's court, justice, judge, accessibility.*

Фундаментальним правом людини, яке закріплено у Загальній декларації прав людини (1948 р.), є право на незалежний та безсторонній суд. Нарівні з принципом незалежності суду виділяється принцип вільного доступу до правосуддя, який є основою сучасної концепції справедливого судочинства. Одним із головних елементів даного принципу виступає універсальність компетенції суду в предметному, територіальному та темпоральному аспектах. Відтак мати право на суд – це передусім означає мати доступний суд, що в кожній державі досягається шляхом побудови найбільш ефективної і доступної судової системи та механізмів судочинства.

Проте саме доступність судового захисту для людини є однією із гострих проблем у реформуванні вітчизняного правосуддя. Нині судовий захист для більшості пересічних громадян є великою розкішшю, в досягненні якої вони мають подолати багато перешкод. По-перше, це стосується значних матеріальних, фізичних та емоційних витрат, які пов'язані з підготовкою до судового провадження та самим судовим провадженням. Значна віддаленість суду, малозабезпеченість чи похилий вік іноді практично унеможливають захист прав та інтересів людини. По-друге, для вітчизняного судового захисту поки що характерна його тривалість, яка іноді навіть у незначних правових конфліктах вимірюється роками. Сюди ж можна віднести проблеми, які пов'язані з виконанням судових рішень.

Не можна не погодитись із тим, що першочерговим завданням у реформуванні судової системи та механізмів правосуддя є зміцнення та оптимізація суду першої інстанції, який, безумовно, несе головне і найбільше навантаження у сфері судочинства.

Пошук шляхів у розв'язанні цих проблем та забезпеченні суспільства доступним та ефективним правосуддям дедалі частіше спонукає вітчизняних науковців, політиків та громадських діячів ставити питання про необхідність впровадження в Україні мирової юстиції як допоміжного механізму в системі судового захисту. Варто зазначити, що для цього вже

існують певні конституційно-правові передумови. Так, згідно з ч. 4 ст. 124 Основного Закону України законом може бути визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору.

Якщо звернутися до законодавства, то воно прямо передбачає інститут примирення у розв'язанні правових конфліктів. Згідно з ч. 7 ст. 49 ЦПК України встановлено, що сторони можуть укласти мирову угоду на будь-якій стадії судового процесу. Водночас відповідно до ст. 207 ЦПК України мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. У мировій угоді сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб.

Сторони можуть укласти мирову угоду і повідомити про це суд, зробивши спільну письмову заяву, на будь-якій стадії судового процесу.

До ухвалення судового рішення у зв'язку з укладенням сторонами мирової угоди суд роз'яснює сторонам наслідки такого рішення, перевіряє, чи не обмежені представники сторін у вчиненні відповідних дій.

Укладена сторонами мирова угода затверджується ухвалою суду, в резолютивній частині якої зазначаються умови угоди. Затверджуючи мирову угоду, суд цією ж ухвалою одночасно закриває провадження у справі.

Суд постановляє ухвалу про відмову в затвердженні мирової угоди і продовжує судовий розгляд, якщо: 1) умови мирової угоди суперечать закону чи порушують права чи охоронювані законом інтереси інших осіб, є невиконуваними; 2) одну із сторін мирової угоди представляє її законний представник, дії якого суперечать інтересам особи, яку він представляє.

Водночас виконання мирової угоди здійснюється особами, які її уклали, в порядку і в строки, передбачені цією угодою. Ухвала про затвердження мирової угоди є виконавчим документом та має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим Законом України «Про виконавче провадження».

У разі невиконання затвердженої судом мирової угоди ухвала суду про затвердження мирової угоди може бути подана для її примусового виконання в порядку, передбаченому законодавством для виконання судових рішень.

Варто зазначити, що сторони можуть досягнути примирення та укласти мирову угоду і в апеляційній, і в касаційній інстанціях, а також в процесі примусового виконання судового рішення.

Подібні положення щодо мирного врегулювання правових суперечок в судовому порядку містяться і в кодексах щодо адміністративного та господарського судочинства (КАС України та ГПК України).

У даному контексті, як слушно звертає увагу А. М. Білецька, у ЦПК України, КАС України та ГПК України уведено механізм урегулю-

вання спору між сторонами за участю судді. Суть зазначеного механізму полягає в тому, що за взаємною згодою сторін до початку розгляду справи по суті спір можливо врегулювати за допомогою судді, в провадженні якого перебуває ця справа. Так, про проведення процедури щодо врегулювання спору за участю судді суд постановляє ухвалу, якою одночасно зупиняє провадження у цій справі.

Врегулювання такого спору за участю судді проводиться протягом розумного строку, але він не повинен перевищувати тридцяти днів з дня постановлення ухвали про його проведення. Крім того, строк проведення врегулювання спору за участі судді не підлягає продовженню. Суддя проводить спільні або (та) закриті наради зі сторонами, на яких має бути з'ясовано предмет та підстави позову, підстави заперечень, а також роз'яснює сторонам предмет доказування за відповідною категорією спору, що розглядається, та пропонує сторонам надати свої пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання такого спору та вчиняє інші дії, які спрямовані на мирне врегулювання сторонами спору. Сторони уповноважені брати участь у таких нарадах й у режимі відеоконференції в порядку, що визначений процесуальними кодексами.

Суддя має право під час закритих нарад звертати увагу сторони на судову практику в подібних спорах. Він також може запропонувати відповідачеві та позивачеві (або їхнім представникам) певний можливий мирний шлях врегулювання спору. Однак надавати сторонам юридичні рекомендації та поради, здійснювати оцінку доказів у справі суддя не має права. Під час проведення врегулювання спору за участю судді протокол такої наради не ведеться, також не здійснюється фіксування технічними засобами. Та інформація, яка отримана будь-якою зі сторін та суддею під час проведення врегулювання спору, є конфіденційною.

У будь-який момент сторони мають право припинити врегулювання спору. Для цього необхідно подати суду відповідну заяву. Також така процедура припиняється й у разі закінчення строку, встановленого для її проведення. Суддя також уповноважений це зробити у випадку затягування врегулювання спору будь-якою зі сторін або у разі досягнення сторонами мирного вирішення питання.

Відразу після припинення врегулювання спору за участю судді провадження у цій справі поновлюється. Однак якщо сторонам не вдалося досягти згоди, то справа передається на розгляд вже іншому судді, визначеному Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою. Крім того, не допускається й повторне проведення врегулювання спору за участю судді¹.

¹ Білецька А. М. Реалізація принципу спеціалізації в організації роботи суду: дис. ... к.ю.н.: 12.00.10. Харків, 2019. С. 141-142.

Основи мирового розв'язання конфліктів передбачені й у кримінальному судочинстві. Як відомо, ст. 46 КК України дає можливість звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Так, особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, крім корупційних злочинів, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

КПК України у Главі 35 «Кримінальне провадження на підставі угод» впровадив окрему процедуру примирення в механізмі кримінального судочинства. Норми даної глави передбачають, що у кримінальному провадженні може бути укладена угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим.

Угода про примирення може бути укладена за ініціативою потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого. Домовленості стосовно угоди про примирення можуть проводитися самостійно потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, захисником і представником або *за допомогою іншої особи, погодженої сторонами кримінального провадження* (крім слідчого, прокурора або судді).

Водночас угода про примирення у кримінальних провадженнях щодо злочинів, пов'язаних з домашнім насильством, може бути укладена лише за ініціативою потерпілого, його представника або законного представника.

Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Укладення угоди про примирення у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, не допускається.

Укладення угоди про примирення може ініціюватися в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку.

Слідчий, прокурор зобов'язані проінформувати підозрюваного та потерпілого про їхнє право на примирення, роз'яснити механізм його реалізації та не чинити перешкод в укладенні угоди про примирення.

В угоді про примирення зазначаються її сторони, формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного кримінального провадження обставини, розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строк її відшкодування чи перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого,

строк їх вчинення, узгоджене покарання та згода сторін на його призначення або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням, наслідки укладення та затвердження угоди, наслідки невиконання угоди. В угоді зазначається дата її укладення та вона скріплюється підписами сторін.

Наслідком укладення та затвердження угоди про примирення є: 1) для підозрюваного чи обвинуваченого — обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями статей 394 і 424 КПК України та відмова від здійснення прав, передбачених п. 1 ч. 4 ст. 474 КПК України; 2) для потерпілого — обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями статей 394 і 424 КПК та позбавлення права вимагати в подальшому притягнення особи до кримінальної відповідальності за відповідне кримінальне правопорушення і змінювати розмір вимог про відшкодування шкоди.

Якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, то обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду. Прокурор має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до отримання висновку експерта або завершення проведення інших слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені зі збігом часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови суду в затвердженні угоди.

Розгляд щодо угоди проводиться судом під час підготовчого судового засідання за обов'язкової участі сторін угоди з повідомленням інших учасників судового провадження. Відсутність інших учасників судового провадження не є перешкодою для розгляду.

Якщо угоди досягнуто під час судового провадження, то суд невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду угоди.

Крім того, перед прийняттям рішення про затвердження угоди про примирення суд під час судового засідання повинен з'ясувати у потерпілого, чи цілком він розуміє наслідки затвердження угоди, передбачені ст. 473 КПК України.

Суд зобов'язаний переконатися у судовому засіданні, що укладення угоди сторонами є добровільним, тобто не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені в угоді. Для з'ясування добровільності укладення угоди у разі необхідності суд має право витребувати документи, у тому числі скарги підозрюваного чи обвинуваченого, подані ним під час кримінального провадження, та рішення за наслідками їх розгляду, а також викликати в судові засідання осіб та опитувати їх.

Суд перевіряє угоду на відповідність вимогам КПК України та закону. Суд відмовляє в затвердженні угоди, якщо: 1) умови угоди суперечать

вимогам КПК України та/або закону, в тому числі допущена неправильна правова кваліфікація кримінального правопорушення, яке є більш тяжким, ніж те, щодо якого передбачена можливість укладення угоди; 2) умови угоди не відповідають інтересам суспільства; 3) умови угоди порушують права, свободи чи інтереси сторін або інших осіб; 4) існують обґрунтовані підстави вважати, що укладення угоди не було добровільним, або сторони не примирилися; 5) очевидна неможливість виконання обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань; 6) відсутні фактичні підстави для визнання винуватості.

У такому разі досудове розслідування або судове провадження продовжуються у загальному порядку.

Повторне звернення з угодою в одному кримінальному провадженні не допускається.

Якщо суд переконується, що угода може бути затверджена, він ухвалює вирок, яким затверджує угоду і призначає узгоджену сторонами міру покарання.

Вирок на підставі угоди повинен відповідати загальним вимогам до обвинувальних вироків.

У разі невиконання угоди про примирення потерпілий має право звернутися до суду, який затвердив таку угоду, з клопотанням про скасування вироку. Клопотання про скасування вироку, яким затверджена угода, може бути подано протягом встановлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення відповідного кримінального правопорушення.

Суд своєю ухвалою скасовує вирок, яким затверджена угода, якщо особа, яка звернулася з відповідним клопотанням, доведе, що засуджений не виконав умови угоди. Наслідком скасування вироку є призначення судового розгляду в загальному порядку або направлення матеріалів провадження для завершення досудового розслідування в загальному порядку, якщо угода була ініційована на стадії досудового розслідування.

Таким чином, законодавство передбачає можливість укладання мирової угоди у розв'язанні цивільних та кримінальних конфліктів. Проте одразу ж виникає низка питань. Зокрема, хто та в який спосіб має право (повинен) примиряти сторони конфлікту? Чи можуть державні органи чи їх посадові особи бути посередниками у примиренні сторін чи ні? За яких правових умов та яка модель мирового судочинства буде для України найбільш прийнятною тощо?

Незважаючи на те, що у 2016 році на конституційному рівні у ст. 124 було закладено основу щодо запровадження сучасних форм досудового та позасудового врегулювання правових конфліктів, вважаю, що законодавець обрав нераціональну та неефективну модель для урегулювання даного питання. Вбачається, що у вітчизняному судовому процесі відсут-

ній єдиний підхід по унормування правовідносин досудового врегулювання конфліктів. Для прикладу, якщо згідно з ч.1 ст. 469 КПК України домовленості стосовно угоди про примирення можуть проводитися самостійно потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, захисником і представником або *за допомогою іншої особи, погодженої сторонами кримінального провадження* (крім слідчого, прокурора або судді). Тим самим у кримінальному провадженні суддя не має права брати участь у процедурі примирення сторін та досудового врегулювання конфлікту.

Водночас, у ГПК України, КАС України, ЦПК України введено механізм урегулювання спору між сторонами за участю судді. Суть зазначеного механізму полягає в тому, що за взаємною згодою сторін до початку розгляду справи по суті спір можливо врегулювати за допомогою судді, в провадженні якого перебуває ця справа.

Таким чином, у судовому процесі України закладено суперечливий підхід щодо участі суддів у досудовому врегулюванні.

На мою думку, професійні судді не повинні відволікатися від своєї основної функції щодо судового розгляду справ. Водночас зміст діяльності з примирення учасників правового конфлікту суттєво відрізняється від судочинства, а участь суддів у процедурах примирення є додатковим навантаженням на них. Зважаючи на те, що більшість вітчизняних судів перевантажені провадженнями та відчувають брак суддівських кадрів, таке обтяження суддів додатковими обов'язками є вкрай нераціональним.

Вважаю, що у питаннях досудового врегулювання правових конфліктів вітчизняне законодавство має піднятися на якісно новий рівень, де правові конфлікти розв'язуватимуть професійні судді, а досудовим та позасудовим врегулюванням займатимуться інші органи та суб'єкти, на кшталт мирових суддів та медіаторів тощо.

На сьогодні правові умови для запровадження мирової юстиції в Україні вже існують. Передусім це положення ч. 6 ст. 55 Конституції України про те, що кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Крім того, вагоме значення має позиція Конституційного Суду України, сформульована в Рішенні від 9 липня 2002 р. №15-рп/2002 де зазначається, що можливість використання суб'єктами правовідносин досудового врегулювання спорів може бути додатковим засобом правового захисту, який держава надає учасникам певних правовідносин, що не суперечить принципів здійснення правосуддя виключно судом. Виходячи з необхідності підвищення рівня правового захисту, держава може стимулювати вирішення правових спорів у межах досудових процедур, однак їх використання є правом, а не обов'язком особи, яка потребує такого захисту.

Крім того, важливе значення мають позиції Комітету міністрів Ради Європи щодо зниження навантаження на суди загальної юрисдикції, викладені в Рекомендації № R(86)12 від 16 вересня 1986 р., згідно з якою державам-членам Ради Європи рекомендовано передбачити альтернативні процедури врегулювання спорів шляхом позасудового розгляду і створювати відповідні органи, що не входять до судової системи цих держав, а також Рекомендації REC (98)1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах, Рекомендації REC (99)19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в кримінальних справах, Рекомендації REC (2001)9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому вирішенню спорів між адміністративними органами влади та приватними особами, Рекомендації REC (2002)10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації у цивільних справах.

В юридичних колах вже давно не тільки обговорюється питання щодо необхідності запровадження мирового судочинства, але й відбувалися, хоча й не досить вдалі, спроби законодавчого врегулювання цього питання.

З огляду на це вважаю, що впровадження інституту мирових судів має стати складовою децентралізації державної (судової) влади, а відповідно мирова юстиція має стати прерогативою місцевого самоврядування територіальних громад. Вбачається, що утворення мирових судів та здійснення мирового судочинства має стати складовою конституційного права місцевого самоврядування територіальних громад. Така позиція обумовлена тим, що в умовах становлення правової держави компроміс між державою та громадянським суспільством у питаннях організації та здійсненні правосуддя реалізується через інститут громадянського контролю. Участь громад у процесах кадрового забезпечення та дисциплінарної відповідальності суддів має скласти важливу підвалину для відродження довіри суспільства до судової гілки влади та її представників. Активна участь громадян при формуванні корпусу мирових суддів може стати важливою формою суспільного контролю та ознакою самостійності громадянського суспільства.

Один із варіантів – обрання мирових суддів місцевими радами. При цьому має бути чітко визначена процедура висування кандидатів з метою уникнення надмірної заполітизованості мирових суддів.

Інший варіант – обрання мирових безпосередньо населенням громад.

Оскільки мирові судді мають бути своєрідною формою участі громадян у місцевому самоврядуванні й їх функціонування вбачається в системі місцевого самоврядування, то організаційно-технічне та матеріальне забезпечення їх роботи мають здійснювати відповідні місцеві ради (органи місцевого самоврядування). При фінансуванні мирових суддів з міс-

цевого бюджету вбачається за доцільне, щоб ці видатки компенсувалися судовим збором до місцевого бюджету.

На розгляд мирових суддів раціонально передати нескладні справи та вимоги з невеликою ціною позову, адміністративні правопорушення, адміністративні суперечки з органами державної влади, кримінальні проступки тощо. Процедура розгляду справ мировим суддею має бути простою і зрозумілою для громадян. Встановити таку процедуру доцільно в самому законі «Про мировий суд». Вона має бути прописана як універсальна для розгляду всіх без винятку справ та спорів. Решту особливостей має бути урегульовано окремими главами судового процесуального законодавства.

За результатами розгляду справи мировий суддя має постановляти рішення. Сторони матимуть право на апеляційне оскарження рішень мирового судді до загального місцевого суду.

Для забезпечення імперативності актів мирового судочинства рішення, постановлені мировим суддею, мають бути включені до переліку рішень, за якими видаються виконавчі документи та які підлягають примусовому виконанню Державною виконавчою службою України, у разі їх невиконання у добровільному порядку. Таким чином, функціонування такого правового інституту, як мировий суд, має значні переваги. Зокрема, цей інститут полегшить доступ до правосуддя громадянам, які проживають у віддалених населених пунктах; полегшить громадянам можливість захисту їх порушених прав; розширить способи захисту порушених прав; сприятиме ефективному та швидкому здійсненню правосуддя за місцем проживання; сприятиме зручності населенню щодо явки за викликами на розгляд справ; прискорить вирішення дріб'язкових та малозначущих конфліктів; сприятиме оперативності розгляду справ судами; реально зменшить навантаження на місцеві суди; сприятиме підвищенню довіри населення до правосуддя; наблизить суд до суспільства.

Для правової традиції України характерне саме те, що історично мирове (копне) судочинство було виявом самоврядування місцевих громад, коли на локальному рівні, не вдаючись до публічної влади, вирішувалась більшість суспільних конфліктів.

У зв'язку з цим вважаю, що право утворювати мирові суди та обирати мирових суддів має бути виключною компетенцією територіальної громади (її органів). Мирові судді мають бути уповноваженими територіальної громади. Однією із ключових *форм їхньої діяльності*, на відміну від загальних судів, має бути *примирення* конфліктуючих сторін та досягнення компромісу, шляхом укладання мирової угоди. У такий спосіб може бути вирішена одна із проблем сьогодення – велика завантаженість загальних судів справами різного характеру та складності. Звичайно, держава через відповідний закон має встановити чіткі межі підсудності мирових судів.

Проходження процедури примирення сторін у майбутньому має стати першим і важливим кроком єдиної системи правосуддя.

Утворення мирової юстиції в українському форматі передусім повинно нести запровадження процедур примирення, які на Заході називаються *медіацією*, і в цьому міжнародні стандарти та зарубіжний досвід мають відіграти важливу роль.

Місцем розташування та роботи мирових суддів мають бути приміщення відповідних органів територіальної громади, що саме по собі не повинно передбачати жодного навантаження на центральний бюджет. Не виключається, як варіант, що основне навантаження з мирового врегулювання правових конфліктів могли б виконувати місцеві колегії адвокатів, а мировими судьями могли б виступати самі адвокати.

Проте, безспірно, мировими судьями повинні бути тільки особи, які мають бездоганну репутацію на предмет доброчесності та яким довіряють люди, а також володіють знаннями та практичними навичками з примирення конфліктуючих сторін.

Вважаю, що запровадження мирових судів потребує ретельної законодавчої підготовки, та не менш важливим має стати проведення практичної перевірки шляхом утворення модельних судів в окремих регіонах. Саме практична апробація різних варіантів мирових судів має стати основою для їх загального запровадження на рівні всієї держави.

Мирове судочинство має стати одним із самостійних інститутів громадянського суспільства у системі вітчизняного правосуддя, що й повинно знайти належне відображення в Конституції України.

Prylutskyi Serhii. Magistrate's justice as an alternative form of right to a fair trial

The article addresses the issue of the availability of judicial protection for a human being as one of the acute problems of improving domestic justice. Finding ways to resolve this issue prompts the idea of introducing magistrate's court in Ukraine as an ancillary mechanism in the judicial protection system. The present work provides a thorough analysis of the existing procedural legislation on the institution of conciliation of the parties and identifies the practical shortcomings. It was found that the controversial approach to the participation of judges in pre-trial settlement was laid down in the judicial process of Ukraine. The author believes that the introduction of the institution of the magistrate's court of justice should become a component of the decentralization of state (judicial) power, and, accordingly, magistrate's court should become the prerogative of local self-government of territorial communities. The establishment of the magistrate's courts of justice and the administration of justice should be part of the constitutional right of local self-government of territorial communities.

Key words: magistrate's court, justice, judge, accessibility.